

Ljubomir Maksimović, *Grad u Vizantiji. Ogledi o društvu
poznovizantijskog doba*, Beograd : Plato, 2003, str. 259

Knjiga "Grad u Vizantiji. Ogledi o društvu poznovizantijskog doba" uglednog vizantologa profesora Ljubomira Maksimovića je zbirka studija, rasprava i ogle-da nastalih u dugom vremenskom periodu, a glavni i osnovni orijentir joj je naučno-istraživački napor da se prodre u fizionomiju, oblik društva unutar poznovizantijskog grada i njegove refleksije na širi, balkanski prostor. U knjizi se nalazi devet tekstova primarno vezanih za grad u kasnom vizantijskom društvu XIV i XV vijeka, ali grad je samo utvrđena činjenica koja profesoru Ljubomiru Maksimoviću daje šire ovlasti da kroz grad prepozna brojne bitne elemente vizantijskog društva.

Prije svega u instruktivnom "Predgovoru" autor daje osnovne naznake o pojedinim tekstovima ali i tumači sve ono što se treba uzeti kao obrazac po kojem prepoznaje vizantijski grad. Već u prvim tekstovima ("Privilegija gradova", "Karakter društvene i ekonomske strukture poznovizantijskog grada (XII-XV vek), "Monemvasija i društveno-ekonomska fizionomija vizantijskog grada u doba Paleologa") ukazuje da grad u Vizantiji ima jedan osoben oblik i lik, da se tu prelamaju brojni lukovi društveno-privrednog, vjerskog, kulturno-civilizacijskog i političkog dešavanja.

Posebna tema su uticaji određenih društvenih slojeva na razvoj Vizantijskog carstva. Tako studijom "Koreni i putevi nastanka gradskog patricijata u Vizantiji" profesor Ljubomir Maksimović ukazuje na bitne karakteristike vizantijskog društva XIV i XV vijeka te mehanizme po kojima se to društvo izgrađuje i dograđuje. Vremenom u Vizantiji nastaju posebne podgrupe društva, njeni obrisi prepoznaju se u raspravama: "Bogataši Aleksija Makremvolita", i "Regenstvo Aleksija Apokavka i društvena kretanja u Carigradu".

Vrijedan napor prepoznavamo u studijama "Poznovizantijski grad-slom ili renesansa jednog srednjovekovnog društva?", "Doba episkih despota u XIV i XV veku" i "Janjiska hronika kao istorijski izvor" u kojima autor vrlo zanimljivo nastoji da prepozna vrijedne urbane komponente poznovizantijskog društva XIV i XV vijeka, ali istovremeno sažeto se ukazuje na procese disolucije poznovizantijskog grada.

Knjiga profesora Ljubomira Maksimovića: *Grad u Vizantiji. Ogledi o društvu poznovizantijskog doba*, zbirka je malih ali vrijednih medaljona i ima svoju posebnu

vrijednost što sažeto, naučno-istraživački ukazuje na sve bitne tokove razvoja i osobnosti vizantijskog srednjovjekovnog grada, ali ne samo grada kao činjenice nego otvara cijeli do sada nepoznat prostor iz kojeg se može učiti o gradu u mnogo širim okvirima. ■

Salih Jalimam

Esad Tihić, *Bosanski Šamac kroz historiju od postanka naselja do završetka Drugog svjetskog rata*, Sarajevo : Sulejman Tihić, 2005., str. 264.

Sama ideja i njena materijalizacija u knjizi autora Esada Tihića, koja je nedavno ugledala svjetlo dana i predstavljena javnosti promocijom na mjestu događaja, odnosno u gradu čija je povijest i predmet predstavljenog djela, stara je više od dvadeset godina, a zanimljiva je da se pomene jer je u svojoj konačnici potvrdila i onu narodnu da "ko zna za šta je to dobro!" Koliko god je kašnjenje da se ideja ostvari izazivalo razne nedoumice i pitanja, danas je u krajnjem rezultatu knjiga pokazala da je vrijedilo toliko čekati priču o atipičnom bosanskom gradu. Ova priča je u skladu sa takvim gradom i harmonično se metodološki prilagođava povijesti grada koji je nastao tek negdje prije sto i pedeset godina, a ne po već unaprijed zacrtanoj metodologiji pisanja edicija pojedinih mjesta koje su, u vrijeme kada je i ova ideja i nastala, manje više ali ipak, robovale šematizmu zadate teme sa akcentom na povijesti radničkog pokreta i mjesta i uloge pojedinih naselja u narodnooslobodilačkom ratu 1941.-1945. godine.

Sam autor knjige je imao veliko iskustvo u radu na edicijama više mjesta sjeveroistočne Bosne, ali je zanimljivo i posebno privlačno da je historičar po vokaciji, Šamčanin po rođenju i francuski đak po školovanju bio bez dileme kada je na kraju ostao sam pred zadatkom da piše o svome gradu i ostavi dokumentovano rekonstruirani trag i budućim i sadašnjim generacijama Šamčana. Autor je postupio kao historičar koga su vodili podaci iz arhivske građe, literature, usmenih predanja i svjedočenja i njima uslovljene teme, a ne zadata šema podređena samo jednom problemu kao glavnoj roli po kojoj svako mjesto liči jedno na drugo, a razlike su samo u detaljima. S druge strane, lokalna historija nije uvijek i od neizostavnog značaja za opštu historiju jer postoje velike, opšte teme koje ne zavise ili su vrlo malo uslovljene prethodnim istraživanjima lokalnih prilika i problema, ostavljajući ih lokalnoj historiografiji i uskom krugu zainteresovanih čitalaca i istraživača. U obje ove historijsko metodološke koordinate navedena knjiga pokazuje i dokazuje da Bosanski Šamac nala-